

Реферат на тему: "Життєвий і творчий шлях Л.Толстого, його громадська діяльність, філософсько-етичні та творчі пошуки"

Лев Толстой

Реферат з зарубіжної літератури:

на тему:

"Проведення уроку: Життєвий і творчий шлях Л.Толстого, його громадська діяльність, філософсько-етичні та творчі пошуки."

Мета: ознайомити учнів зі сторінками життя письменника, його творчістю.

Обладнання: портрет, виставка книг, альбом "Л. Толстой. Життєвий і творчий шлях", ілюстрації.

Епіграф: Толстой — це цілий світ.

М. Горький.

Хід уроку

I. Оголошення теми і мети.

II. Вступне слово вчителя

Особистість письменника і його творчість приваблювали, захоплювали багато поколінь і в багатьох країнах. Важко знайти людину, яка б ніколи не чула про цього письменника. Ми маємо змогу читати твори Толстого мовою оригіналу, що дає можливість глибше проникнути у надзвичайний художній світ письменника, зрозуміти його велич як майстра слова. Талановитого письменника і громадського діяча не можна обминути своєю увагою. Ним було написано власне Євангеліє. Багато статей з виховання дітей. Одна з його головних думок як християнина — непротивлення злу насильством. Толстой вірив, що тільки через любов до ближнього можна по справжньому повноцінно жити.

Аналіз епіграфу уроку

Робота з таблицею

Складання хронологічної таблиці про життя і творчість письменника.

Рольова гра

Бібліограф. У житті кожної людини в становленні її духовного я особливе значення має зустріч з Толстим. Мопассан після прочитання "Війни і миру" сказав, що це одкровення. Цілий новий світ. Високо оцінював Толстого і М. Горький.

Толстой дитина. Я народився 1828 року, у невеликому дворянському маєтку під Москвою. Недалеко від Тули проходило моє дитинство. Разом з трьома братами багато часу я проводив на природі, шукаючи зелену паличку щастя. Багато спілкувався з простими людьми. Вихованням моїм займалися гувернери, матері не пам'ятаю. У сім років почав писати.

Толстой-юнак. 1844 року я вступив до Казанського університету на факультет східних мов. Та заняття були не дуже цікаві, тому через рік перейшов на перший курс юридичного факультету. У цей час я дуже зблизився з аристократичною молоддю, мені подобалось відвідувати бали звані обіди, товариські вечери. Разом з тим мене приваблювали ідеї французького просвітителя Жан Жака Руссо.

Але світське життя жаданого задоволення не приносило. Розчарувавшись у навчанні, аристократичному житті, 1847 року я надумав "осісти" на землі, в Ясній Полянці.

Велику увагу приділяв самоосвіті. Також займався громадською діяльністю, відкрив школу для сільських дітей. А 1851 року вирішив їхати до брата Миколи на Кавказ, де почав служити юнкером артилерійської бригади, брав участь у війні з горянами.

Толстой — письменник. Перші літературні спроби були зроблені мною ще в дитинстві. Але тільки 1852 року я закінчив першу серйозну літературну роботу — повість "Дитинство", яка була надрукована в журналі М. Некрасова "Современник". Враження оточуючого життя стали основою творів "Набіг", "Рубка лісу", "Зустріч у загоні". З січня 1854 року в чині прапорщика був переведений спочатку в Дунайську армію, а потім — у Крим, де брав участь в обороні Севастополя. Ці події відбилися в оповіданнях "Севастополь у грудні 1854 року", "Севастополь у травні 1855 року", "Севастополь у серпні 1855 року". Головний герой, "якого я люблю всіма силами моєї душі", який "...завжди був, є і буде прекрасним, — це правда"

Після поїздки за кордон (до Франції, Швейцарії, Італії, Німеччини) написав повість "Люцерн" про нещасного бідняка — музиканта якому навіть не дають милостині; інші твори.

Толстой — громадський діяч. У цей час мене хвилює становище кріпаків; маю переконання, що народ потрібно просвітити. З 1853 року працюю як народний вчитель в Яснополянській школі. Головне у вихованні, на мою думку, — розбудити інтерес учнів; у викладанні ж — бесіда з учнями. Видаю педагогічний журнал "Ясная поляна", біля якого згруппувалися мої однодумці — вчителі. Після відміни кріпосного права власними силами намагаюся покращити становище селян.

Толстой — письменник. Література була справою всього мого життя. Моїм лозунгом було, зокрема, твердження: "Освой то, что сделали твои предшественники, и иди дальше".

З 1863 по 1869 рік працює над романом "Війна і мир". З 1873 по 1877 рік — над романом "Анна Кареніна".

Але в моєму житті настав час, коли все змінилося: "Со мной случилось то, что жизнь нашего круга — богатых, ученых — не только опротивила мне, но потеряла весь смысл. Все наши действия, рассуждения, наука, искусство, — все это предстало мне в новом значении. Я понял, что все это — одно баловство, что искать смысла в этом нельзя".

Наприкінці 90-х років написав роман "Воскресіння".

Бібліограф. Наприкінці життя ще більше загострилися протиріччя Толстого ,про що письменник писав: "Все больше и больше ,почти физически, страдаю от неравенства, богатства, излишества нашей жизни среди нищеты и не могу уменьшить это неравенство. В этом тайный трагизм моей жизни".

І ось у жовтні 1910 року, серед ночі , в супроводі свого товариша лікаря Д. П. Маковицького Толстой їде з Ясної Поляни. На станції Астахов він помер від запалення легенів (листопад 1910) та був похований у Ясній Полянці, там де мала існувати відповідь про "земне" щастя.

Згадуючи своє дитинство, письменник писав: "Идеал муравейных братьев, льнущих любовью друг к другу , остался для меня тот же .И как я тогда верил , что есть зеленая палочка , на которой написано то, что должно уничтожить все зло в людях и дать им великое благо ,так я верю и теперь что есть эта истина , и она открыта людям и даст им то, что она обещает".

Можна сказати , що сама творчість великого майстра слова стала тією зеленою паличкою, про яку мріяв Л.Толстой.

4. Доповіді учнів (за домашнім завданням уроку 20).

1. Огляд трилогії "Дитинство", "Отроцтво", "Юність".

2. "Севастопольські оповідання" — реалістичне зображення війни в творі.

3. Розкриття "сімейної трагедії" в романі "Анна Кареніна".

4. Роман "Воскресіння" — твір про оновлення людської душі.

III. Закріплення вивченого.

Розкрити зміст слів Толстого: "Чтоб жить честно, надо рваться, путаться, биться, ошибаться, начинать и бросать, и опять начинать, и опять бросать, и вечно бороться и лишаться. А спокойствие, душевная подлость". Чи можна цими словами охарактеризувати життя самого письменника.

IV. Домашнє завдання

Завдання для творчих груп:

Планові характеристики роману "Війна і мир":

— воєнно-історичний;

— приватно-родинний;

— авторсько-філософський.

Дати загальну характеристику.

Тема. Роман Л.Толстого " Війна і мир" як історична епопея. Основні плани твору: історичний, приватно — родинний, авторсько —філософський.

Мета: поглибити знання учнів про епічний твір, зокрема, про твір — епопею; розкрити багатоплановість роману , його своєрідність; ознайомити з історією написання твору; розвивати вміння та навички аналізу художнього тексту, співставлення історичних подій і їх зображення у творі , виявляти авторську думку; виховувати гуманні життєві принципи, вдумливого читача.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: портрети Л. Толстого, ілюстрації до роману, грамзаписи уривків твору.

Я намагався писати історію народу.

Л. Толстой.

Потрібно назавжди відкинути думку писати без поправок. Три чотири рази — це ще замало.

Л. Толстой

ХІД УРОКУ

I. Оголошення теми і мети

II. Актуалізація опорних знань і вмінь

1. Тестове опитування (у вигляді диктанту).

1. Л. Толстого за головним жанром творчості можна назвати:

- а) новелістом;
- б) майстром оповідання;
- в) романістом.

2. Л. Толстой написав роман про родинні стосунки:

- а) "Домбі і син";
- б) "Анна Кареніна";
- в) "Пані Боварі".

3. У своїй педагогічній діяльності Л. Толстой був викладачем:

- а) гімназії;
- б) ліцею;
- в) школи для сільських дітей.

4. Під час військових дій у Криму (зокрема, оборони Севастополя) письменник був:

- а) учасником бойових дій;
- б) кореспондентом;
- в) військовим наглядцем;

5. Толстой закінчив:

- а) Петербурзький університет;
- б) Казанський університет;
- в) Московський університет;

6. Хто мав найбільший вплив на Толстого у дитячі роки?

А дідусь із бабусею б батьки в тітка

Бесіда 1 Розкрийте думку Горького про те щ Толстой — це цілий світ .

2 Як ви розумієте думку Толстого що мислитель і художник повинен страждати разом з людьми для того щоб знайти порятунок

3 Розкрийте висловлювання Толстого Простота — необхідна умова прекрасного

4 Як епіграфи характеризують творчість Толстого

Новий матеріал

1. Історія створення роману Війна і мир

Спочатку автор задумав твір як роман про декабриста що повернувся з Сибіру але потім задум змінився . Толстой писав що його герой з дійсних подій 1856 року перенісся в 1825 рік — епоху блукань і невизначеності. А молодість його співпала з

славною для Росії епохою 1812 року. Автор зобразив своїх героїв через історичні події 1805 1807 1812 1825 1856 років.

2.Історична довідка про події того часу (доповідь учня).

Війна Росії проти Наполеона в історичному аспекті.

3. Аналіз назви твору.

Напишіть у дві колонки все, що стосується миру, і все, що стосується війни.

Епопея. Термін запровадження був ще в Греції й означає спочатку зібрання народних пісень та сказань про якусь видатну історичну подію а бо значенн історичного героя (наприклад , "Іліада"Гомера,„Енеїда" Вергілія) Епопея в сучасному значенні — це роман або цикл романів, де відображено великі історичні події , життя як окремих людей, так і цілих родин

Ознаки роману — епопеї у "Війні і мирі":

— широко розкривається й глибоко аналізується значний період в житті цілої країни (Росії) і Європи початку ХІХ століття;

— зображується доля окремої людини у зв'язку з історичними подіями і тілесному переплетінні з іншими персонажами твору (більше 500 дійових осіб, у тому числі й історичні діячі: Олександр І,Наполеон,Кутузов, Сперанський та ін.);

— життя розкривається у всій повноті;

— різноплановість твору (змальовуються долі представників різних прошарків — від простого селянина до імператора, розкривається внутрішній світ людини, "діалектика душі"; по — філософськи осмислюється життя).

4. Поглиблена робота з текстом (робота в групах).

Розкрити сутність планів твору, спираючись на текст:

1) воєнно — історичного;

2) приватно — родинного;

3) авторсько — філософського;

5."Думка народна " — головна думка твору.

(Думка про єднання всіх, кому дорога Росія,властива для ключових епізодів твору).

ІV. Закріплення вивченого

Усний міні — твір "Мої враження від роману Л. Толстого "Війна і мир"

V. Домашнє завдання

Дібрати цитати до образів А.Болконського, П. Безухова.

Тема. Втілення різних пошуків сенсу буття в образах А.Болконського і П.Безухова.

Мета: розкрити через аналіз образів А.Болконського і П. Безухова діалектики душі в романі, зясувати ставлення автора до змін поглядів людини на життя.

Тип уроку: поглиблене вивчення художнього тексту.

Обладнання: портрети Л. Толстого, тексти роману, ілюстрації до твору.

ХІД УРОКУ

I. Оголошення теми і мети

II. Актуалізація опорних знань і вмінь

1. Скласти опорну схему до історії створення роману Л.Толстого "Війна і мир"
2. Скласти таблицю "Жанрові особливості роману".

Жанрові особливості

роману Ознаки

Історична Висвітлюються історичні події в Росії та

Європи на початку XIX ст, змалювання історичних дійових осіб.

Соціальна Розкриття життя і проблем прошарків суспільства

Психологічна Аналіз внутрішнього світу людини, мотиви поведінки, вчинків
діалектики душі Філософська Розглядаються і розкриваються проблема ролі особистості
в історії, закони розвитку суспільства Сімейно — побутова Описується життя як окремої
людини, так і цілих родів, їх побут, стосунки тощо

3. Словникова робота.

З'ясувати значення понять: діалектика ,душа,діалектика душі.

III. Сприйняття навчального матеріалу

1. Слово вчителя.

Як ми пам'ятаємо, першим задумом автора було написати роман про декабриста, що повертається з Сибіру, бо саме декабристи в XIX ст. були взірцем для молоді Росії. Така думка прослідковується й при розкритті образів А.Болконського і П.Безухова. Прагнення виборювати свободу, готовність жертвувати собою заради інших — це те, що привело їх на Сенатську площу в грудні 1825 року.

Толстой не малює своїх героїв як ідеальних, він дає їм право й на помилки. Але при цьому він вважає визначальним на те, що людина в якийсь період свого життя приймає неправильні рішення, а її готовність аналізувати своє життя. Особистість повинна шукати, боротися, іноді й втрачати, але все одно приходити до розуміння істин життя.

Саме під таким кутом зору ми будемо аналізувати центральних героїв твору.

2. Робота в групах над образами Андрія Болконського і П. Безухова

Дібрати цитати до образів . дати їм характеристику, зробити висновки , висловити власне ставлення до героїв

А.Болконський

1. Перше знайомство з героєм у салоні Шерер.

2. Мрії Андрія про свій тулон.

3. Стосунки з батьком, дружиною, сестрою.

4. Андрій і Кутузов

5. Участь в Аустерліцькій битві .

6. Повернення додому .

7. Зустріч з Т'єром.

8. Наташа Ростова.

9. Участь у війні 1812 р.

10. Поранення.

11. Загибель героя.

П. Безухов

1. Перша зустріч з героєм .
2. У компанії До лохова.
3. Спадкоємець графа Безухова.
4. Одруження з Елен .
5. В масонстві.
6. На полі бою.
7. Пер у Москві. Полон.
8. Зустріч з Платоном Каратаєвим.
9. Одруження з Наташею.
10. Безухов— носій кращих рис дворянства.

Підсумки уроку.

Домашнє завдання.

Дібрати цитати до образів Н.Ростової і М. Волконської.

Тема. Уособлення ідеалу "природної краси" в образі Наташі Ростової та духовного аристократизму в образі Марії Волконської.

Мета: ознайомити учнів із розумінням ідеалу жінки Л. Толстим, розкрити внутрішню красу Наташі, Марії ;розвивати уміння і навички роботи над художніми образами твору.

Обладнання: портрети Л. Толстого, тексти роману, ілюстрації до твору.

Вдруг любовь ее матери показала ей, что сущность ее жизни — любовь еще жива в ней. Проснулась любовь, и проснулась жизнь

Л. Толстой про Н.Ростову.

Хід уроку

1. Оголошення теми і мети

II. Мотивація навчальної діяльності.

1. Слово вчителя. Звучить вальс С. Прокофєфа із опери "Війна і мир

" Людська краса... Вона буває зовнішня і внутрішня. Краса зовнішня —це те , що ми можемо бачити. А внутрішня краса — це душевна краса.

Аналізуючи образи героїв роману, можна простежити, як Л. Толстой розкриває справжню красу людини, жінки. Найкраще це можна зрозуміти через протиставлення образів Марії та Наташі і образу Елен.

2.Словникова робота.

З'ясувати значення понять: інтуїція, емоції, емоційність, відвертість, природність.

III. Актуалізація опорних знань

Дослідницька робота в двох групах (підготуватись до бесіди)

1) Проблемні завдання. Образ Наташі Ростової :

-Знайти у творі описи зовнішності Наташі й Елен, порівняти їх. Чому автор зіставляє цих двох героїнь?

— Порівняйте характери, погляди, поведінку Наташі та Соні . В чому вони відмінні?

— Про що мріє Наташа — дівчина? Як ці мрії пов'язані з її помилковим захопленням Анатолем Курагіним?

— Наташа у Відрадному. Що саме змусило Андрія по — новому подивитись на своє життя?

2) Інсценізація розмови Наташі і Соні.

— Перший бал Наташі. Чому саме вона привернула до себе увагу господині балу, чим вона зачарувала Болконського?

Прослухати уривок "Перший бал Н. Ростової".

3.)Міні — диспут.

-Бажання Наташі таємно повінчатися з Анатолем. Що за цим стояло, на вашу думку?

-Чому автор так детально описує полювання ,вечір у дяді Наташі, її танок, чим найбільше зачаровані не тільки гості та глядачі, але й сам автор?

-Остання зустріч з Андрієм, бажання загладити свою провину перед ним ,турбота про нього.Чи є це свідченням зрілості героїні?

— Чому, на вашу думку, Наташа обирає Пера Безухова? Чи було закономірним її одруження?

— Що найбільше захоплює автора в його героїні ?

— Як через образ Наташі і в кінці твору розкривається розуміння Толстим ідеалу жінки?

Завдання: дібрати цитати до образу героїні.

Висновок. На початку твору ми знайомимось з Наташею Ростовою — ще майже дитиною,¹³— річною дівчинкою, яка має свої недоліки і свої позитивні якості. Вона живе насиченим життям, і як і інші позитивні герої твору,— патріотка, розуміє душу людини, в ній живе "народний дух". Вона живе чесно , "живе розумом серця".

Головне в Наташі — щирість, а сутність її натури — любов.

Образ Марії Болконської :

— Перша зустріч з Марією у маєтку батька на Лисих Горах.

Портретна характеристика. Що приваблює в героїні ?

— Бажання Марії вийти заміж за Анатолія й відмова йому. Як оцінити її поведінку?

— Які якості душі героїні проявляються у її стосунках з Андрієм, Лізою?

— Чи виправдана жорстока поведінка старого князя Болконського по відношенню до дочки? Як це впливає на характер і поведінку Марії?

— Чому при зустрічі з Наташею Болконська поводитись прохолодно, з неприязню? Чим це було зумовлено?

— Стосунки з Миколою Ростовим, заміжжя. Що найбільш приваблює героя в Марії , починаючи з їхньої першої зустрічі, ще під час війни ?

— Які найголовніші й найцінніші риси характеру проявились у Марії в подружньому житті ? Чим вона відрізняється від Наташі?

Висновок. Образ Марії Волконської — це ще один чарівний жіночий образ в романі . Вона відрізняється від Наташі, зокрема, тим, що виросла в дуже суворих умовах. Водночас життя приносить Марії багато страждань, таких , як і невдале сватання Анатолія , звістка про зникнення Андрія ,смерть Лізи ,хвороба батька. Та все це не

зробило її черствою, не озлобило серця. Її променисті очі сяють любов'ю до людей, готовністю до самопожертви. А подружнє життя розкрило в ній ще й надзвичайну жінку, дружину, матір.

Дібрати цитати до образу Марії Волконської.

IV. Оцінювання й само оцінювання

II — III рівні

Розкрити зміст епіграфів до уроку.

V. Домашнє завдання.

Порівняльний аналіз героїв роману, що подобаються і не подобаються.

Тема: Засоби зображення "діалектики душі" в романі Л. Толстого "Війна і мир".
Символічність пейзажів.

Мета: розкрити особливості зображення розвитку духовного становлення героїв роману, символічне використання пейзажів у творі.

Обладнання: портрети Л. Толстого, тексти роману, ілюстрації до твору.

Творчість Льва Толстого ... кличе до світла й радості духовних пошуків.

В. Розанов

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань і вмінь

1. Проблемні питання.

— Чому Л.Толстой вважав спокій душевною підлістю?

— чи можна сказати, що життєвий шлях Андрія — це шлях від честолубного егоїзму і гордості до самозречення?

— Чи правильно є думка про те, що улюблені герої Толстого змінюються, а не улюблені статичні?

2. Словникова робота

З'ясувати значення понять: діалектика, статика епітет, метафора, порівняння.

II. Узагальнення знань та вмінь

1. Розкрити принципи психологічного аналізу в романі.

Зробити порівняльний аналіз "улюблених" і "не улюблених" героїв твору.

"Улюблені герої"

"Неулюблені герої"

Для них характерні внутрішні зміни, прагнення до самовдосконалення, моральні і духовні пошуки.

Красиві зовнішньою мертвою красою; статичні, завжди однакові.

Висновок. Толстой вперше в російській літературі відкрив так звану "діалектику душі". Важливим у розкритті психології героїв є їх ставлення один до одного, здатність до самозречення (Платон Каратаєв). Автор також наголошує на вмінні героїв любити, цінувати природу, родину, мистецтво. "Неулюблені" герої всього цього позбавлені, вони тільки "зображують" почуття, але не мають їх (родинні стосунки Курагіних, Наполеон біля портрета сина перед Бородинською битвою.)

У прояві через мистецтво герої додають собі нових психологічних характеристик.

Спів Наташі зачаровує, захоплює, допомагає у важку хвилину (після великого програву До лохову) брату Миколі, передає глибину почуттів героїні.

2. Значення природи для розкриття образів центральних героїв твору.

Композиційно роман досить складний, у ньому багато сюжетних ліній, які ніби сплітаються в єдине мереживо викладу.

Щоб ще яскравіше передати всю гаму переживань героїв автор зображує їх на тлі чудової природи, виступає як неперевершений майстер пейзажу.

Завдання: знайти в тексті зразки зображення героїв на тлі природи.

3..Колективне читання уривків з тексту:

1.) "Ніч в От радному";

2.) "Небо Аустерліца";

3.) " Зустріч Андрія з дубом";

4.) " Захоплення перед красою лісів у Пера напередодні Бородинської битви"

Висновок. Природа разом з людьми ніби переживає різні негаразди, війни, страждання. Саме через сприйняття природи найглибше розкриваються внутрішній світ героїв (Андрій), духовна чарівність і краса (Наташа).

III. Домашнє завдання.

Підготувати доповіді на теми:

"Головна думка твору Л.Толстого — "думка народна "".

Патріотизм і героїзм російського народу у війні з Наполеоном.